

Sygn. akt I ACa 456/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wincenty Ślawski
Sędziowie:	SSA Anna Beniak (spraw.) SSO del. Marta Witoszyńska
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 24 września 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. J.**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej**

z siedzibą w Ł.

o zadośćuczynienie, odszkodowanie i rentę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 11 stycznia 2013 r.

sygn. akt I C 186/11

- zmienia zaskarżony wyrok w pkt 2 i 6 w ten tylko sposób, że kwotę 26.650 złotych podwyższa do kwoty 31.350 (trzydzieści jeden tysięcy trzysta pięćdziesiąt) złotych,
- zasądza od (...) Spółki Akcyjnej w Ł. na rzecz powódki J. J. kwotę 450 (czteryście pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym,
- nakazuje pobranie od (...) Towarzystwa (...) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Sieradzu kwoty 235 (dwieście trzydzieści pięć) złotych tytułem opłaty od apelacji, której powódka nie miała obowiązku uiścić.

I ACa 456/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Sieradzu w sprawie z powództwa J. J. przeciwko (...) S. A. z siedzibą w Ł. o zadośćuczynienie, odszkodowanie i rentę zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w Ł. na rzecz powódki J. J.:

1. kwotę 200,000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami:

a) od kwoty 75.000 zł od dnia 8 czerwca 2008 roku do dnia zapłaty,

b) od kwoty 125.000zł od dnia 17 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty;

2. kwotę 26.650 zł tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 października 2011 roku do dnia zapłaty;

3. rentę z tytułu zwiększonych potrzeb w wysokości po 810 zł miesięcznie, płatną do 10 - go dnia każdego następnego miesiąca poczynając od listopada 2011 roku wraz z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat;

4. rentę wyrównawczą w wysokości :

a) po 560 zł miesięcznie płatną do 10 - go dnia każdego miesiąca poczynając od 1 kwietnia 2009 roku do dnia 28 lutego 2010 roku z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat,

b) po 533 zł miesięcznie płatną do 10 - go dnia każdego miesiąca poczynając od 1 marca 2010 roku do dnia 31 grudnia 2010 roku z ustawowymi odsetkami przy uchybieniu terminowi płatności którejkolwiek z rat,

c) po 793 zł miesięcznie płatną do 10 - go dnia każdego miesiąca poczynając od 1 stycznia 2011 roku do dnia 28 lutego 2011 roku z ustawowymi odsetkami przy uchybieniu terminowi płatności którejkolwiek z rat,

d) po 775 zł miesięcznie płatną do 10 - go dnia każdego miesiąca poczynając od 1 marca 2011 roku do dnia 31 grudnia 2011 roku z ustawowymi odsetkami przy uchybieniu terminowi płatności którejkolwiek z rat,

e) po 889 zł miesięcznie płatną do 10 - go dnia każdego miesiąca poczynając od 1 stycznia 2012 roku do dnia 29 lutego 2012 roku z ustawowymi odsetkami przy uchybieniu terminowi płatności którejkolwiek z rat.

f) po 818 zł miesięcznie płatną do 10 - go dnia każdego miesiąca poczynając od 1 marca 2012 roku z ustawowymi odsetkami przy uchybieniu terminowi płatności którejkolwiek z rat:

5. ustalił odpowiedzialność strony pozwanej za skutki zdarzenia z 14 stycznia 2008 r., które mogą pojawić się u powódki w przyszłości;

6. oddalił powództwo w pozostałej części;

umorzył postępowanie w zakresie cofniętej części powództwa:

7. zasądził od pozwanego na rzecz powódki tytułem zwrotu kosztów 12380zł.

8. nakazał pobranie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Sieradzu kwotę 12.232 złote tytułem części opłaty sądowej, od której uiszczenia powódka była zwolniona oraz kwotę 1 .927 złotych tytułem częściowego zwrotu wydatków poniesionych w toku procesu.

Sąd Apelacyjny w całości podzielił ustalenia faktyczne Sądu I instancji i uznał jej za własne, a wobec zakresu zaskarżenia ograniczającego się wyłącznie do kwestionowania rozstrzygnięcia dotyczącego odszkodowania przytoczone zostaną jedynie najważniejsze elementy stanu faktycznego oraz dotyczące dochodzonego odszkodowania. Z ustaleń tych wynika, że w dniu 14 stycznia 2008r. kierujący samochodem osobowym S. (...) wskutek niezachowania należytej ostrożności podczas manewru wyprzedzania, zjechał na przeciwny pas ruchu i doprowadził do czołowego

zderzenia z pojazdem marki T. (...), w którym jako pasażerka jechała powódka J. J.. Podczas wypadku powódka miała zapięte pasy bezpieczeństwa. Sprawca zdarzenia K. B. posiadał ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej w pozwanym Towarzystwie (...) S.A. w Ł. .

Wskutek powyższego wypadku poszkodowana została J. J., która doznała wielomiejscowego i wielonarządowego urazu, krwiaka podtwardówkowego, wstrząśnienia mózgu, ran szarpanych brody i okolicy czołowej, złamania trzonów obu kości udowych, zwichnięcia lewego stawu biodrowego ze złamaniem głowy kości udowej, złamania otwartego obu kości przedramienia lewego, ran języka. Powódka od dzieciństwa leczona była z racji następstw mózgowego porażenia dziecięcego.

W dniu 14 lutego 2008 r. J. J. opuściła szpital w opatrunku gipsowym z zaleceniem całkowitego leżenia. Potem powódka była kilkanaście razy hospitalizowana na Oddziale (...)w S. i na Oddziałach (...). Usuwano jej materiały zespalające .

Wskutek wypadku powódka utraciła całkowicie samodzielność. W okresie od 14 lutego 2008 r. do 5 września 2011 r. powódka wymagała pomocy osób trzecich w zakresie czasowym 3-4 godzin dziennie. W pierwszym okresie po wypadku czas ten był poświęcony przede wszystkim na pomoc przy wykonywaniu toalety, przygotowywaniu posiłków, a po usunięciu unieruchomienia gipsowego z uwagi na możliwość prowadzenia rehabilitacji na ćwiczenia w tym zakresie. Obecnie powódka nie ma możliwości poruszania się nawet w warunkach domowych, towarzyszą jej znaczne dolegliwości bólowe lewego stawu biodrowego.

W aspekcie ortopedycznym skutki wypadku spowodowały trwałe uszczerbek na zdrowiu na poziomie 85 % i możliwe są dalsze niekorzystne następstwa zdarzenia. W aspekcie skutków doznanych urazów chirurgicznych trwałe uszczerbek na zdrowiu powódki związany z przedmiotowym zdarzeniem wynosi 7% z powodu złamania żuchwy po stronie lewej z przemieszczeniem odłamów. Występuje u niej zespół pourazowy w postaci utrwalonej nerwicy z bólami głowy, co powoduje trwałe uszczerbek na zdrowiu na poziomie 10 %.

Z racji unieruchomienia poszkodowana nadal wymaga opieki osób trzecich w wymiarze po około 3 godzinny dziennie i tak też było przez cały okres leczenia poza okresami hospitalizacji . Począwszy od zdarzenia opiekę taką świadczyli na rzecz powódki członkowie jej rodziny - matka i brat.

Stawka świadczenia opieki nad osobą niepełnosprawną za jedną godzinę opieki wynosi w (...)Ośrodku (...) w Ł. 9 złotych i obowiązuje w tej wysokości od 1 stycznia 2002 t.(dowód: pismo k. 443).

J. J. cierpi od wczesnego dzieciństwa na mózgowie porażenie dziecięce. Od szesnastego roku życia datuje się jej niepełnosprawność w stopniu znacznym. Przed wypadkiem powódka była samodzielną w zakresie samoobsługi, w mieszkaniu poruszała się sama jedynie przytrzymując czegoś, a na zewnątrz przy pomocy balkonika. Pomagała też matce w czynnościach domowych. Od wczesnego dzieciństwa miała wdrożoną rehabilitację. Przed zdarzeniem z 14 stycznia 2008 r. mieszkała z matką i bratem. Od osiemnastego roku życia pobierała rentę socjalną. Uzyskała średnie wykształcenie i zawód sprzedawcy. Chciała uczyć się dalej i pracować jako sprzedawca wykonujący prace na siedząco.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie w zakresie roszczenia o zadośćuczynienie w całości i częściowo co do pozostałych żądań. Jako podstawę odpowiedzialności wskazał art. 822 k.c. i przejęcie odpowiedzialności ubezpieczonego K. B., który uznała swoją odpowiedzialność za spowodowanie wypadku.

Zgodnie z art. 444 § 1 k.c. w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty. Naprawienie szkody obejmuje w szczególności zwrot wszelkich wydatków poniesionych przez poszkodowanego zarówno w związku z samym leczeniem i rehabilitacją (lekarstwa, konsultacje medyczne) , jak i koszty opieki niezbędnej w czasie procesu leczenia oraz inne dodatkowe koszty związane z doznanym uszczerbkiem (koszty przejazdów, wyżywienia). Koszty objęte kompensacją muszą być uzasadnione ze względu na rodzaj i rozmiary szkody.

W zakresie odszkodowania powódka dochodziła kwoty 33.592 złote z tytułu opieki jaką uzyskała ze strony członków swojej rodziny. W okolicznościach przedmiotowej sprawy powódka wykazała, że potrzebowała opieki ze strony innych osób przez 1.175 dni po 4 godziny dziennie, co dało 4700 godzin.

Sąd przyjął stawkę kosztów opieki za jedną godzinę w wysokości 9 złotych, co wynika z informacji(...)Ośrodka (...)w Ł., która to stawka obowiązywała od dnia 1 stycznia 2002 r. na terenie, na którym zamieszkuje powódka. W ocenie Sądu przy tych założeniach poniesiony koszt opieki osób trzecich świadczonej powódce wyniósł 37.600 złotych, a pomniejszony o dokonaną przez pozwanego w tej mierze wypłatę przesądową w wysokości łącznej 10.950 złotych zamyka się kwotą 26.650 złotych. Do tej kwoty powództwo o zasądzenie odszkodowania zostało uwzględnione, a w pozostałym zakresie Sąd orzekł o jego oddaleniu.

Wraz z roszczeniem odszkodowawczym powódka dochodziła niniejszym pozwem także zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i cierpienie ostatecznie w wysokości 200.000 złotych i Sąd uznał to roszczenie za zasadne. Mając na uwadze bardzo duży zakres cierpień i doznanej szkody niemajątkowej oraz 100 % uszczerbek na zdrowiu.

Sąd nie podzielił zarzutu przyczynienia powódki do zaistnienia szkody poprzez zaniechanie zapięcia pasów bezpieczeństwa. Zdaniem Sądu pozwany nie zdołał tego zarzutu udowodnić.

Zgodnie z treścią art. 444§ 2 k.c. jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty. W przedmiotowym stanie faktycznym powódka żądała zarówno renty z tytułu utraty możliwości podjęcia pracy zarobkowej jak i z powodu zwiększonych potrzeb, które identyfikowała z utratą samodzielności życiowej i koniecznością korzystania z opieki innych osób.

W świetle analizowanego wyżej materiału dowodowego zebranego w niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości, że zostały wykazane przesłanki zasądzenia renty z tytułu zwiększonych potrzeb. Na obecnym etapie stan zdrowia powódki mający związek z doznanymi wskutek wypadku urazami kwalifikuje ją do korzystania z takiej opieki w wymiarze 2-3 godzin dziennie w opinii ortopedy, a w wymiarze 3 godzin dziennie. Stąd też należało uwzględnić koszty opieki świadczonej po 3 godziny dziennie jako zwiększenie potrzeb J. J.. W wymiarze miesiąca jest to średnio 90 godzin, a przy stawce po 9 złotych za jedną godzinę stanowi wartość miesięczną 810 złotych. W takim zakresie należało uwzględnić roszczenie o zasądzenie renty z tytułu zwiększonych potrzeb i oddalić żądanie dalej idące.

W świetle przywoływanego wyżej § 2 art. 444 k.c. zasadne jest także żądanie zasądzenia renty wyrównawczej wynikającej z faktu utraty możliwości zarobkowych. Kwalifikacje zawodowe powódki pozwalały na uznanie, że mogłaby podjąć zatrudnienie jako osoba niepełnosprawna i osiągnąć minimum płacowe, a wobec uzyskiwania renty Sąd ustalił wysokość renty wyrównawczej Sąd pomniejszył rentę wyrównawczą o uzyskiwaną rentę socjalną.

Sąd uwzględnił także powództwo w zakresie ustalenia odpowiedzialności pozwanego na przyszłość za skutki zdarzenia z dnia 14 stycznia 2008 r., skoro proces leczenia u powódki nie został jeszcze zakończony zwłaszcza w aspekcie ortopedycznym. Powódka wymaga bowiem przeprowadzenia operacji protezoplastyki stawu biodrowego lewego.

Ustawowe odsetki od dochodzonego roszczenia zasądzono na podstawie art. 481 § 1 k.c. od daty, w której pozwany dowiedział się o sprecyzowanej wysokości roszczeń powódki. Pozwany otrzymał bowiem zgłoszenie szkody w dniu 6 maja 2008 r. Zgodnie zaś z treścią art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, Towarzystwo (...) miało 30 dni na likwidację szkody, zatem do 7 czerwca 2008 roku. Stąd zasadność roszczenia odsetkowego od kwoty 75.000 złotych z tytułu zadośćuczynienia od dnia 8 czerwca 2008 r. W pozostałym zakresie zaś zadośćuczynienia, skoro żądanie zostało sprecyzowane dopiero w toku procesu, należało uwzględnić roszczenie odsetkowe od dnia rozszerzenia powództwa w tym względzie, zgodnie z żądaniem powódki.

Nie jest zaś zasadne dochodzenie ustawowych odsetek od kwoty zasądzzonego odszkodowania z tytułu poniesionych kosztów opieki osób trzecich od 6 grudnia 2008 r. Koszty w tym zakresie, jak wynika z żądania pozwu były ponoszone

za okres od 14 lutego 2008 r. do 5 września 2009 r. Dlatego nie można było uznawać wymagalności roszczenia w tym zakresie zanim koszty powstały, niejako na przyszłość. Roszczenie to ma bowiem charakter odszkodowania, zatem dotyczy poniesionych wydatków na leczenie i opiekę. Stąd też należało zasądzić ustawowe odsetki od kwoty 26.650 złotych od dnia złożenia pozwu w przedmiotowej sprawie.

Na podstawie art. 355§ 1 k.p.c. Sąd umorzył postępowanie w zakresie cofniętych roszczeń. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., stosując zasadę ich stosunkowego rozdzielania. Powódka wygrała proces w 87%, zatem w takiej wysokości pozwany winien odpowiadać za łączne koszty procesu.

Wyrok został zaskarżony przez powódkę:

W złożonej apelacji J. J. zakwestionowała oddalenie jej żądania powódki o przyznanie odszkodowania z tytułu kosztów sprawowanej opieki w zakresie kwoty 4.700,00 złotych. Zarzuciła naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. poprzez wyprowadzenie ze zgromadzonego materiału dowodowego błędnego wniosku, że koszt opieki sprawowanej nad powódką wyniósł 37.600,00 zł i w konsekwencji przyjęcie, że po uwzględnieniu wcześniejszej wypłaty dokonanej przez pozwanego, powódce z tytułu odszkodowania przysługuje kwota 26.650,00 zł.

Powódka wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części i zasądzenie na jej rzecz odszkodowania w dalszej wysokości 4.700,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 24 października 2011r. do dnia zapłaty i kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji na podstawie wydanych w sprawie opinii wskazują, że od chwili wypadku czyli od 14 stycznia 2008 roku do dnia 05.09.2011 r. poza okresami licznych hospitalizacji, powódka wymagała opieki innych osób przez łączny czas 1175 dni w wymiarze po 3 - 4 godziny dziennie.

Sąd ustalił jaki był zakres koniecznych czynności podejmowanych w tym okresie przez inne osoby. Obejmowało to pełną obsługę osoby leżącej, unieruchomionej opatrunkiem gipsowym - poczynając od wykonania codziennej toalety poprzez przygotowywanie posiłków i ich podanie poprzedzone dokonaniem wszelkich zakupów. Po usunięciu unieruchomienia gipsowego, z uwagi na możliwość prowadzenia rehabilitacji, konieczna była też dodatkowa pomoc przy wykonywaniu ćwiczeń.

Przedstawiony w ustaleniach faktycznych zakres niezbędnej opieki innej osoby uprawniał Sąd do przyjęcia, że czas koniecznej opieki wynikającej wyłącznie z następstw urazów wypadkowych (z wyłączeniem pozostałych schorzeń) wynosił w całym podanym okresie po 4 godziny dziennie. Oznacza to, że jak prawidłowo przyjął Sąd I instancji, czas opieki świadczonej J. J. przez matkę i brata w okresie poprzedzającym wytoczenie powództwa wynosił łącznie 4700 godzin.

Koszt świadczenia opieki powódce był w toku procesu okolicznością sporną. Strona powodowa wyliczając w pozwie wysokość roszczenia odszkodowawczego określiła zakres opieki na 8 godzin dziennie, a jej koszt 8 zł za 1 godzinę (k-7) i dochodziła zasądzenia z tego tytułu 33.592 zł odszkodowania.

Strona pozwana kwestionowała to roszczenie w tym koszt opieki podany w na 8 zł za 1 godzinę. Powódka w toku procesu zażądała ustalenia kosztu 1 godziny opieki na kwotę 10 zł (k- 321). Spowodowało, że Sąd nie był związany podaną w pozwie stawką 8 zł za 1 godzinę.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy dotyczące spornego między stronami kosztu 1 godziny usług opiekuńczych zostały oparte na informacji udzielonej 23 października 2012 roku przez (...)Ośrodek (...)w Ł., z której wynikało, że od 1 stycznia 2002 roku stawka za 1 godzinę tych usług wynosi 9 zł.

Sąd Okręgowy odwołując się wprost w uzasadnieniu do wymiaru opieki w wysokości 4700 godzin i jej kosztu w kwocie 9 zł za 1 godzinę dokonał błędnego przeliczenia matematycznego i określił łączny koszt opieki na 37.600 zł, zamiast na kwotę 42.300 zł jak trafnie wskazała apelująca. (...)

Powyzsza kwota podlegała pomniejszeniu o wypłaconą przez ubezpieczyciela przed procesem tytułem odszkodowania sumę 10.950 zł. Zasądzeniu podlegała więc kwota 31.350 zł, a nie kwota 26.650 zł uwzględniona w punkcie 2 wyroku. ($42.300,00 \text{ zł} - 10.950,00 \text{ zł} = 31.350,00 \text{ zł}$). Dodać tu trzeba, że wobec żądania powódki zasądzenia tytułem odszkodowania kwoty 33.592 zł pozostała część tego roszczenia podlegała oddaleniu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł o zmianie zaskarżonego wyroku w punkcie 2 i 6 przez podwyższenie zasądzonej w punkcie 2 kwoty 26.650 do kwoty 31.350 zł i tym samym zmniejszenie zakresu oddalenia powództwa.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c. Wobec tego, że powódka nie miała obowiązku uiszczenia opłaty apelacyjnej Sąd nakazał pobranie jej na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Sieradzu od przegrywającej strony pozwanej.